

La història darrera d'una instantània

El 12 de juliol de 1937 el fotògraf Centelles va fer al Passeig de Gràcia de Barcelona una imatge emblemàtica de la guerra del 36-39, un milicià que s'enrolava a l'Exèrcit Popular. Seixanta anys després, el milicià desconegut ens explica la història de la fotografia.

Eren les dotze del migdia d'un dia calorós d'estiu. El sol s'imposava a la ciutat de Barcelona mentre t'obligava a aclucar els ulls. L'aire es movia mandrós i abrusador. L'única cosa que el feia suportable era el l'esclafit dels cavalls que marcava el pas del temps. Mentrestant, centenars de voluntaris, vestits amb roba de treballar i braçalets d'organitzacions polítiques diferents, desfilaven armats irregularment pel Passeig de Gràcia. Feia un any que havia començat la guerra i els carrers estaven que bullien. El

fotògraf Centelles va voler immortalitzar el moment quan va disparar la seva càmera i va impressionar la pel·lícula amb un dels milicians triats a l'atzar.

Aquesta fou la bella imatge de la guerra, la d'aquell combatent del poble que, acompanyat d'una dona amb un nin al coll, feia cap, Passeig de Gràcia amunt, al lloc d'embarcament que l'havia de dur a lluitar al front.

La instantània des de llavors ha participat en exposicions, ha presidit congressos i, sobretot, ha servit per definir un període de la nostra

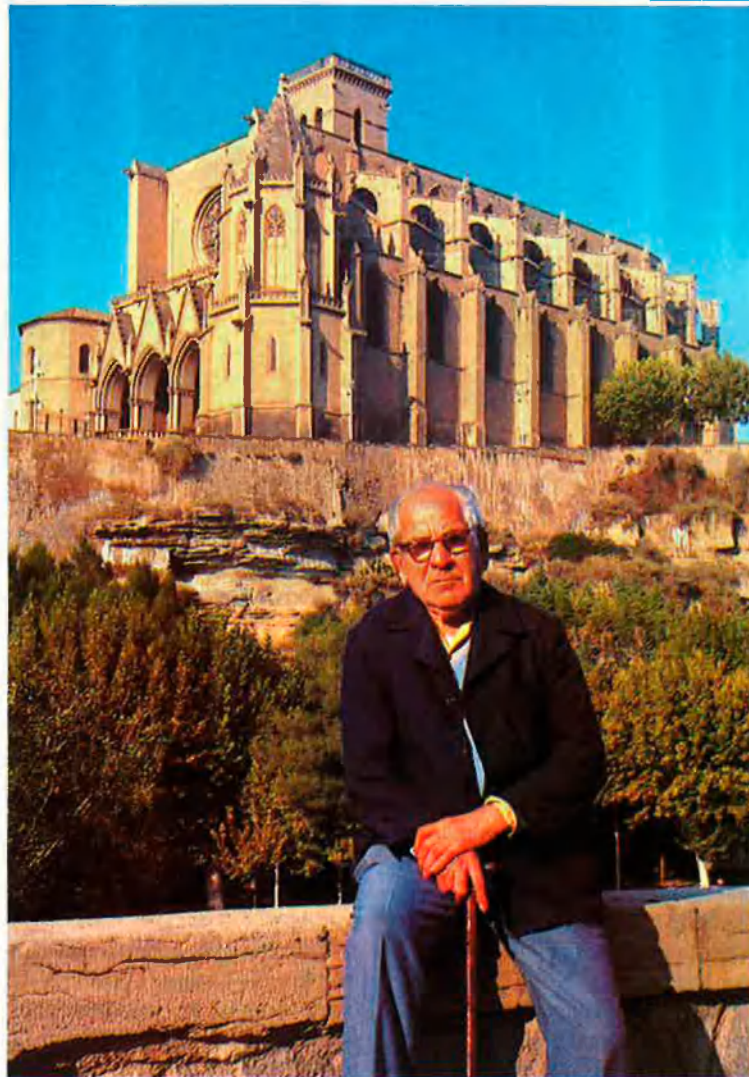
història. Tota aquesta popularitat ha envoltat de llegenda els personatges que hi apareixen, la situació i el lloc. Així, doncs, una de les interpretacions més conegudes assenyalen el caràcter valerós i voluntari del milicià que, acompanyat de la dona i el fill, es dirigeix al front a defensar la República i a lluitar contra el feixisme. Però, com diu la dita, la realitat moltes vegades supera la ficció. El milicià es deia Domingo García Espín i actualment viu a Manresa. Ell era el combatent desconegut del Passeig de Gràcia que el fotògraf re-

publicà Centelles va immortalitzar amb la seva càmera per sempre més.

“Me'n recordo encara –explica Domingo García– del dia que em vaig haver d'allistar a l'Exèrcit Popular. En realitat jo no volia anar a la guerra, però les circumstàncies m'hi van obligar. El 12 de juliol de 1937, un any després de començar el conflicte, vaig haver d'enrolar-me per anar al front. De totes maneres, jo no recordo el moment en què em van tirar la foto, però sí que sé que m'acompanyava la meua cosina Elena Conesa amb el seu fill i anàvem al capdamunt del Passeig de Gràcia on hi havia els camions que m'havien de dur a la primera línia de foc. També recordo com pesava el fusell Mauser que em van donar a la plaça de Catalunya i la calor que feia”.

El barber dels anarco-sindicalistes. Domingo García Espín va néixer al poble de La Unión (Cartagena) el 10 d'abril de 1916. Als nou anys va venir cap a Barcelona, a casa d'uns oncles, amb la seva germana, perquè els pares no els podien mantenir. “Vàrem sortir la meua germana i jo del port de Cartagena un dia d'hivern a primera hora del matí. El fred ben just ens va deixar dir adéu a la mare. Tinc el record de la capsa d'ous durs que ens va preparar per al viatge, un per cada dia que durés el trajecte. Sis dies després vàrem arribar a Barcelona on ens esperava la tia”.

L'any següent van seguir-los el pare i la mare que van deixar casa seva per venir a Catalunya a buscar fortuna. Tots plegats es van instal·lar finalment a Manresa on ja tenien familiars. “En aquesta ciutat vam llogar un pis per catorze pessetes, a la baixada del Carme número 12, i ben aviat el meu pare es va posar a treballar en una fàbrica de pells. Uns anys després jo vaig trobar feina en una asseguradora: m'encarregava de cobrar les quotes i de cercar els qui no pagaven, perquè llavors jo era fort. Feia de cobrador de morosos, però aquesta feina no em va durar gaire, perquè el 1931 em van oferir una cosa molt més bona. Va ser el Tomás

XAVIER CARRION

A la pàgina del costat, Domingo García Espín el 12 de juliol de 1937, quan s'incorporava a l'Exèrcit Popular. Aquest antic milicià confessa (al costat d'aquestes ratlles, en l'actualitat) que no volia lluitar al front: “En realitat jo no volia anar a la guerra, però les circumstàncies m'hi van obligar.”

Cortès de Can Mandaina que em va dir si volia treballar per ells en una fàbrica que tenien de sabates. No vaig dir que no”.

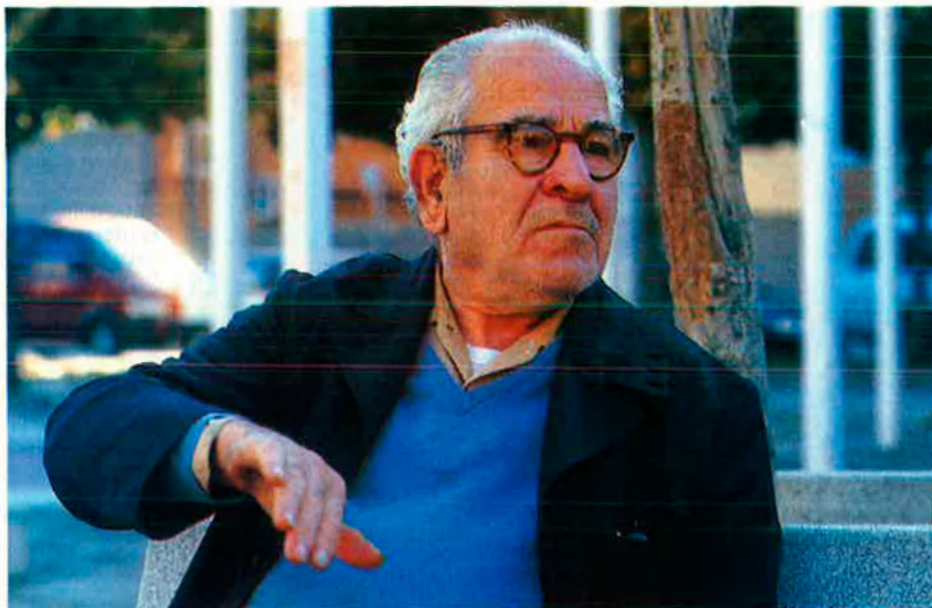
Als disset anys va obrir el seu propi negoci, una barberia. “Tinc bons records de quan vaig obrir la primera barberia. No és que l'hagués oberta nova, però com si ho hagués fet. Va ser n'Aurelio de la Cruz qui em va dir si volia la seva barberia, ell era el delegat de la CNT a Manresa i no podia fer-se'n càrrec i fer política tot alhora. Ens vam posar d'acord i al final me la va vendre per dues-centes pessetes. D'un dia per altre em vaig convertir en el barber quasi oficial dels anarco-sindicalistes manresans. Al cap de poc temps vaig poder canviar els espills i les rajoles i vaig pintar el local de dalt a baix. Va quedar com nova. Fins i tot l'alcal-

de de Manresa d'aquella època, el senyor Josep Moll, que tenia una empresa de transports, va entrar amb la seva dona quan anava a missa un diumenge per veure-la per dintre i em va felicitar”.

Amb l'esclat de la guerra civil l'estiu del 1936 els sindicats van començar a organitzar els primers contingents de combatents i a requisar tot allò que podia ser útil per a guanyar la batalla al feixisme. “La guerra em va agafar per sorpresa i fins que no la vam tenir a sobre no m'ho vaig creure, i això que m'ho havia dit el capellà de Manresa. Aquell bon home se les sabia totes... Encara recordo com posava un renglerall d'arròs que començava al balcó i acabava al menjador; i quan els coloms, resseguint el camí d'arròs, entraven al menjador de la rectoria... tancava

XAVIER CARRION

Domingo García Espín guarda, al capdavant, un bon record de la seva estada al front: "Després de tot crec que no m'ho vaig passar tan malament; fins i tot a vegades m'agradaria de tornar-hi a aquella època."

de cop les portes del balcó. Després la feina era agafar els coloms que volaven per tot arreu. Però l'esforç s'ho valia, perquè... que n'eren, de bons!

"A Manresa —continua dient en Domingo García— van situar el centre de reclutament al parc. A mi, un bon dia, em van requisar la barberia *manu militari* i em van dir que em presentés al lloc convingut per anar al front. No sé encara ben bé com, però vaig poder deslliurar-me'n i vaig tornar a obrir la barberia. La veritat és que no tenia gens de ganes d'anar a tirar trets. Però l'any següent ja no me'n vaig poder escapar i em vaig haver d'incorporar per força a l'Exèrcit Popular. Vaig ser destinat a Tembleque (Madrid), concretament a la

Brigada número 30, de barber d'intendència. Després de tot crec que no m'ho vaig passar tan malament; fins i tot a vegades m'agradaria de tornar-hi, a aquella època. No em podia queixar, em vaig escapar de la carnisseria del front, a la barberia tenia seients hidràulics i la perfumeria era bastant ben assortida.

"Recordo que cobrava tres-centes pessetes mensuals i els vals del dinar només en costaven tres. Menjàvem molt bé: carn d'ase, taronges, llenties, pomes... I els diners que em sobraven, me'ls gastava al cinema Rialto Calatrava de Madrid. Allí va ser on vaig veure *La cabana de l'oncle Tom*, perquè a la tarda els qui estàvem a intendència teníem festa. També re-

cordo d'haver anat a veure partits de futbol al camp vell de Chamartín".

El final de la guerra. Després de vint-i-dos mesos a Madrid i vista la pressió de les tropes franquistes, a final del 1938 el van traslladar a Terol on va veure acabar la guerra. Allí el van fer presoner i el van dur al camp de concentració de Torico, a quinze quilòmetres de Terol. "Devíem ser uns divuit mil presoners. Jo només vaig estar-hi una setmana, perquè era molt amic del tinent de transmissions Cascajo, i aquest coneixia des que eren petits el general franquista Latorre, encarregat del camp. Ell ens va treure al cap de molt pocs dies, i el 2 d'abril del 39 em van deixar anar a casa amb un salconduit que em va fer la guàrdia civil. Sis mesos més tard vaig arribar a Manresa, l'ambient de repressió era terrible, i tinc gravats al cap els afusellaments que els nacionals van fer a Castellgalí de tots aquells que no combregaven amb ells. Amb poc temps en van passar una bona colla per la pedra. També ens arribaven notícies dels afusellaments en massa que feien al Camp de la Bota de Barcelona. Era un temps esgarriós.

Pocs dies després d'arribar a Manresa, em vaig casar amb la noia amb qui sempre havia festejat; això va ser el 22 de desembre de 1939. Com que no teníem gaires diners vam haver de viure a casa dels pares d'ella. Jo em vaig posar a treballar de seguida perquè el

Teoria del coneixement

Josep Lluís Blasco
Tobies Grimaltos

Aquest text presenta sistemàticament els problemes relatius al coneixement humà i alhora pretén ser didàcticament útil, tant per als estudiants de filosofia, com per als qui, des d'altres àmbits, s'interessen per aquests problemes.

Universitat de València
"Educació. Materials", 21

Escrits sobre Llorenç Villalonga

Damià Ferrà-Ponç

Aquest llibre recull els articles de Damià Ferrà-Ponç sobre l'escriptor Llorenç Villalonga. La majoria d'aquests treballs, que varen aparèixer en revistes, no eren a l'abast del públic des de fa molts anys.

Universitat de les Illes Balears
"Biblioteca Miquel dels Sants Oliver", 6

Tocs

Exercicis de comprensió lectora

Ramon Bassa i altres

Aquest llibre és compost per un recull de textos variats: contes, acudits, poemes, gasetilles, publicitat, receptes, rondalles, etc. i per una proposta d'exercicis de comprensió lectora sobre cada lectura.

Editorial Moll

sogre em demanava quinze duros la setmana i, a més, volíem comprar-nos una casa independent. Així, doncs, vaig tornar a la barberia, que ara portava el meu germà petit, i vaig treballar-hi més d'onze anys. Però un altre germà tenia una tintoreria i necessitava que algú l'ajudés, per això l'any 1952 vaig anar a ajudar-lo i ja me la vaig quedar. Deu anys després ja tenia quatre planxadores. Després de la guerra vaig fer molts diners, però me'ls vaig gastar ràpidament amb dones i joc. El vici em va perdre".

La dona de Domingo García va morir de càncer pocs anys després de casar-se i la vida d'aquell milicià forçat va anar a mal borràs.

Avui, el desconegut milicià de la fotografia viu en una casa del carrer del Carme, amb la humitat i la pols per companyes inseparables. El temps ha marcat les vivències de Domingo i la seva mirada perduda en el passat li fa saltar alguna llàgrima quan recorda aquells anys

XAVIER CARRION

Per Domingo García, el moment més dur va arribar en acabar la conflagració bèl·lica, quan va tornar a Manresa: "Amb poc temps en van passar una bona colla per la pedra. Era un temps esgarriós."

de vida. Però, al cap i a la fi, el seu pas per la història només li ha deixat unes quantes fotografies de color grogós i uns quants trastos vells. "La guerra civil va ser molt dura per a molta gent, però paradoxalment per a mi la cosa més dura va venir després. Vaig tenir dones i diners, però tot va fugir tal com havia arribat. Ara estic sol

i no tinc ni l'una cosa ni l'altra".

En veient allunyar-se aquest velleter de pas cansat realment poca gent endevinarà que, involuntàriament, una calorosa jornada de l'estiu del 1937, la seva imatge va passar a formar part de la nostra història contemporània.

Josep Lladós

Sor Isabel ^{una dona} enfront de l'^{Spill}.

"CICLE COMMEMORATIU DEL
500 ANIVERSARI

de Villena

DEL "VITA CHRISTI". Del 23 de Desembre al 25 de Gener

Setmana de Conferències

Dilluns 19:
"L'obra de Sor Isabel al Monestir de la Trinitat". Daniel Benito.

Dimarts 20:
"Isabel de Villena, escriptora profeminista". Rosanna Cantavella.

Dimecres 21:
"Sor Isabel de Villena, l'escriptura com a pintura". Albert Hauf.

Dijous 22:
"Isabel de Villena: anàlisi de la llengua del Vita Christi". Emili Casanova.

Divendres 23:
"La València de Sor Isabel de Villena". Amadeo Serra.
Teatre l'Agrícola (Cervantes, 3). A les 20.00 h.

Concert de Música del segle XV

Dissabte 24:
"Syntagma Musicum" ens oferirà els cançoners de Gandia i del Duc de Calàbria. Dos cantants i tres músics que recuperen els instruments i l'univers sonor del renaixement valencià.
Teatre l'Agrícola (Cervantes, 3). A les 22.30 h.

Cloenda

Diumenge 25:
Descobriment de l'estàtua de Sor Isabel de Villena.
Concert a càrrec de les Veus Blanques del Cor de Cambra de València i Acte de Cloenda.
Avinguda Mare Nostrum (platja Patacona). 12.00 h.

AJUNTAMENT
D'ALBORAIA